

Programma Maatschappelijke Onrust

Aanpak op hoofdlijnen ten behoeve van regionale ondersteuning gericht op versterking van de samenwerking bij het voorkomen en bestrijden van maatschappelijke onrust

Voor : De 38 gemeenten, de politie en het Openbaar Ministerie van de regio Midden-Nederland
Door : Bureau Regionale Veiligheidsstrategie (RVS)
Versie : 1.0

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding en opzet.....	3
Ambitie en doelen	3
Definitie maatschappelijke onrust	4
De opgaven	5
Volgende stap: bepalen van de focus en wijze van samenwerken.....	10
Bijlage 1: Relatie met opgaven.....	11

Inleiding en opzet

Op 12 april 2023 heeft het Regionaal Veiligheidscollege Midden-Nederland de Regionale Veiligheidsstrategie Midden-Nederland 2023-2026 (hierna: RVC 2023-2026) vastgesteld. Eén van de geprioriteerde thema's is Maatschappelijke (on)rust.

Ambtelijke vertegenwoordigers van gemeenten, Openbaar Ministerie en politie in twee brainstormsessies op 5 juli en in een vervolgssessie op 13 september verkend wat er nodig is om de ambities zoals verwoord in de RVC 2023-2026 te bereiken. Een memo met de opbrengst van deze verkenningen is besproken op 25 september tijdens een eerste bijeenkomst van de bestuurlijke werkgroep Maatschappelijke onrust. Met behulp van de reflecties van de leden van deze werkgroep zijn de eerste contouren van het programma Maatschappelijke onrust, zoals verwoord in dit stuk, tot stand gekomen.

In dit plan hebben we het thema maatschappelijke onrust benaderd vanuit een veiligheidsketen. Maatschappelijke onrust voltrekt zich namelijk via een dynamisch proces waarbij er net als bij een klassieke crisis drie fases kunnen worden onderscheiden: 1) een voorfase, 2) een acute ('warme') fase en 3) een nafase.

In de *voorfase*, voorafgaand aan de escalatie van maatschappelijke onrust, hebben we te maken met een drietal schakels van de veiligheidsketen: proactie, preventie en preparatie. In de *acute fase* hebben we van doen met de schakel respons/repressie. Tot slot schakelen we in de *nafase* over op de schakel herstel/nazorg.

Elk van deze schakels vraagt om een eigen aanpak op maat. Om tot effectieve aanpakken te komen is een aantal opgaven geformuleerd (zie hoofdstuk 4). Daarvoor is aandacht voor de ambities en doelen van het programma (hoofdstuk 2) en de definitie van maatschappelijke onrust (hoofdstuk 3).

Ambitie en doelen

Gemeenten, Openbaar Ministerie, politie en maatschappelijke organisaties hebben binnen de verschillende fasen van maatschappelijk ongenoegen en maatschappelijke onrust elk een eigen rol bij preventie, dialoog en handhaving. Dit vraagt om intensivering van de samenwerking, bespreking van dilemma's en een gezamenlijk handelingsperspectief aan de voorkant.

Regionale ondersteuning ten behoeve van versterking van de samenwerking bij het voorkomen en bestrijden van maatschappelijke onrust vormt dan ook bij elk van de opgaven de kern. Door krachten te bundelen, vergroten we gezamenlijk inzicht en informatie-uitwisseling, bouwen we expertise op, vergroten we het handelingsperspectief en trekken we gezamenlijk op in het versterken van de samenwerking met andere regio's en het Rijk.

Dit programmaplan baseert zich op de ambitie en doelen zoals geformuleerd in de RVC 2023-2026.

Ambitie

- Bouwen aan een vreedzame samenleving.
- Behouden, herstellen en/of versterken van de verbinding met de samenleving en groepen daarbinnen.
- Mogelijke maatschappelijke onrust vroegtijdig signaleren, ongeregeldeheden voorkomen, en als die er toch dreigen te komen, een navolgbaar en effectief overheidsoptreden bewerkstelligen.
- Samenwerken als één overheid en als collectief.
- Op een andere manier verbinding leggen met de groepen waar het om gaat, langs de lijnen die verbinden, met een open houding en openstaand voor elkaars verhaal.

Doelen

- **(online) Kennis- en informatiepositie** versterken om te weten wat er speelt om te kunnen anticiperen op maatschappelijke onrust.
- **Een gemeenschappelijk referentiekader**, duidings- en handelingsperspectief voor bestuurders en professionals bij (dreigende), deels online aangejaagde, ordeverstoringen ontwikkelen, beschikbaar en toepasbaar maken.
- **Kennis en expertise** van bronoorzaken van polarisatie en radicalisering vergroten, uitwisselen en delen van best practices.
- **Lokale ondersteuning en advisering** bij maatschappelijke onrustincidenten.

Definitie maatschappelijke onrust

Maatschappelijke onrust is te omschrijven als (zichtbare) collectieve gedragingen in situaties die voortkomen uit maatschappelijk ongenoegen. Maatschappelijk ongenoegen is een gevoel van angst, onzekerheid, onvrede of miskenning ten gevolge van ongreijpbare fenomenen zoals onder andere globalisering, klimaatverandering, migratie en ongelijkheid¹.

Er zijn verschillende vormen van maatschappelijke onrust, uiteenlopend van vreedzame en kleinschalige demonstraties tot radicale, strafbare en grootschalige acties. Ondanks dat ongenoegen voortkomt uit gevoelens van pessimisme en onrecht, zijn uitingen van onrust en ongenoegen niet op voorhand negatief. Kritische geluiden zijn essentieel voor de democratie en rechtsstaat. Zo zijn de vrijheid van meningsuiting en het recht op demonstratie fundamentele rechten die ruimte bieden voor protest. Deze fundamentele rechten mogelijk maken vraagt om een overheid die goed luistert en passend optreedt, zodat het ongenoegen de democratie juist versterkt.

Daarentegen wordt maatschappelijke onrust problematisch wanneer de grenzen van de wet niet worden nageleefd. De aanpak zal zich dan ook richten op het voorkomen en bestrijden van de excessen die met strafbare gedragingen gepaard gaan en/of die een ontwrichtende werking hebben op het functioneren van de samenleving. Het gaat hierbij dikwijls om een radicale onderstroom die bewust spanningen verscherpt. Een voorbeeld hiervan zijn personen met extremistische denkbeelden die zich vanuit een fundamenteel wantrouwen, woede en onrechtvaardigheidsgevoel tegen de overheid en andere instituties richten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het dehumaniseren van de ander of het systematisch de-legitimeren van instituties zoals de rechterlijke macht, de journalistiek of de overheid. Dit kan leiden tot ondermijning van de democratische rechtstaat en open samenleving.

Dit alles betekent voor het lokaal bestuur dat de aanpak van maatschappelijke onrust zich expliciet richt op het voorkomen en/of bestrijden van deze excessen, vanuit een intensieve samenwerking in driehoeksverband. Hierbij staat de relatie tussen openbare orde, handhaving en opsporing centraal.

¹ Deze definitie, afkomstig uit de RVC 2023-2026, is geheel in lijn met de definities van de NCTV en die van de interbestuurlijke werkgroep (BZK, VNG, JenV en SZW).

De opgaven

De schakels van de veiligheidsketen

In de inleiding hebben we aangegeven dat we het thema maatschappelijke onrust hebben benaderd vanuit de diverse fasen of schakels van de veiligheidsketen. Schematisch ziet dit er als volgt uit:

Schakel	Toelichting
Proactie	In de fase van proactie richten we ons op structurele oorzaken van maatschappelijke onrust. Feitelijk gaat het in deze eerste fase om doeltreffend regulier beleid, dat gericht is op het wegnemen van voedingsbodems in de wijken waar mogelijk kwetsbaarheden bestaan. We hebben het dan over 'algemene preventie': het investeren in publieke gezondheid, leefbaarheid, maatschappelijke activering van mensen die het moeilijk vinden of hebben om aan te haken, vanwege allerlei verschillende achterliggende problematiek.
Preventie	In deze fase dienen maatregelen te worden getroffen om incidenten te voorkomen en beheersbaar te houden.
Preparatie	Tijdens de preparatiefase nemen we maatregelen die ervoor zorgen dat we goed kunnen reageren op een incident of crisis.
Respons/repressie	In deze fase zijn we bezig met de bestrijding van incidenten. We bevinden ons in de acute fase, ook wel warme fase genoemd.
Herstel/nazorg	Tijdens deze fase nemen we maatregelen om de gewone gang van zaken te herstellen. Allereerst is het van belang dat het lokaal bestuur aan bewoners een kader voor herstel aanreikt. Ook moet er ruimte zijn voor dialoog zodat mensen betekenis kunnen geven aan wat ze hebben meegemaakt. Daarna komen andere aspecten aan bod, zoals schadeherstel, opsporing en vervolging, verwerking, evaluatie, etc.

De opgaven

Op basis van de ambtelijke verkenningen en de input van de bestuurlijke werkgroep Maatschappelijke onrust zijn de volgende opgaven geïdentificeerd. Deze opgaven hebben betrekking op verschillende fasen van maatschappelijke onrust. Enkele opgaven hebben zelfs betrekking op alle fasen.

Er zit geen rangorde in de lijst met opgaven. De mate waarin prioriteit wordt gegeven aan een bepaalde opgave is mede afhankelijk van de situatie en ontwikkelingen in een gemeente. Ervaring leert dat de specifieke kenmerken van de lokale context zeer bepalend zijn voor omvang en aard van maatschappelijke onrust. Dit geldt evenzeer voor de specifieke behoeften van gemeenten voor wat betreft de versterking van hun lokale aanpak van maatschappelijke onrust. Bij dit alles geldt dan ook: **confectiewerk waar het kan, maatwerk waar het moet!**

Bij de realisatie van de opgaven zal er zoveel als mogelijk gebruik worden gemaakt van inzichten uit de wetenschap en de praktijk. Hierbij zullen we op zoek gaan naar 'evidence based' en 'practice based' interventies binnen het thema maatschappelijke onrust om die vervolgens te ontsluiten voor de partners binnen onze regio.

Opgave 1: Informatievoorziening driehoek op orde

In alle fases is de kwaliteit van informatie van cruciaal belang voor een effectief overheidsoptreden. We gaan aan de slag – in aansluiting op initiatieven vanuit de Rijksoverheid – om de informatievoorziening ten behoeve van het functioneren van alle driehoekspartners te verbeteren.

Toelichting:

In alle stadia van maatschappelijke onrust is de kwaliteit van informatie van cruciaal belang voor een effectief overheidsoptreden. Uit vele gesprekken van burgemeesters met Rijksvertegenwoordigers maar ook binnen de bestuurlijke werkgroep blijkt de grote behoefte aan verbetering van de informatiepositie van het lokaal bestuur bij maatschappelijke onrust, met name in de preventieve fase. Door te weten wat er – online en offline – speelt en leeft, kan er beter worden omgegaan met ongenoegen en onrust. Eén van de grootste uitdagingen is hoe de juiste analyse en duiding samen met de juiste stakeholders in een zo vroeg mogelijk stadium kan worden opgeleverd.

Op het terrein van informatievoorziening zijn er vele vraagstukken relevant die om een nadere uitwerking vragen. Een kleine greep hieruit: wat zijn effectieve vormen om offline en online informatie te delen, te wegen en mee te nemen in besluitvorming? Hoe duiden we de *early warning signals*? Hoe kunnen inzichten van (digitale) wijkagenten en mogelijk ook vanuit het Team openbare inlichtingen (TOOI) worden gebundeld en waar mogelijk en noodzakelijk worden gedeeld met de driehoeken? In aanvulling hierop; hoe kunnen we de invulling van het gezag op de huidige werkzaamheden van het TOOI verstevigen? Hoe gaan we om met desinformatie? Hoe kunnen we het zicht op mogelijke broeinesten van maatschappelijke onrust vergroten? Hoe kunnen we online maatschappelijke onrust monitoren? Hoe houden we onze kennis van fenomenen en gemeenschappen up-to-date? **En hoe komen we tot een periodiek integraal regionaal informatiebeeld inclusief duiding wanneer maatschappelijke onrust zich ontwikkelt, zoals we momenteel zien in relatie tot het conflict in Israël en de Palestijnse gebieden?**

Bij de verdere uitwerking van deze vraagstukken kunnen we aansluiten bij onder andere de initiatieven die in het kader van het Meerjarenplan Maatschappelijke Onrust 2022-2026 van de Interbestuurlijke samenwerking BZK, VNG, Nationale politie, JenV en SZW worden ondernomen.

Opgave 2: In verbinding komen en blijven (preventief actief)

We willen als gezamenlijke overheid weten wat er speelt in onze buurten en wijken, alsmede in het online domein. We gaan de dialoog aan met onze bewoners en we willen in verbinding zijn met de personen (en organisaties) die maatschappelijk ongenoegen ervaren.

Toelichting:

De opbouw van spanningen en onrust is een geleidelijk proces. Langetermijnproblemen vormen het fundament voor frustraties en emoties, die dan op een specifiek moment (*trigger event*) vrijkomen en zich kunnen uiten in gewelddadig protest. De lokale situatie en context goed kennen en kunnen lezen, is daarom van belang om te kunnen schatten of aanleidingen elders tot escalatie zouden kunnen leiden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de invoering van de avondklok en momenteel het conflict tussen Israël en de Palestijnse gebieden. Dat geldt zowel voor signalen die merkbaar maken hoe spanningen en onrust opbouwen als voor de vorm die de escalatie zou kunnen aannemen. Maatschappelijke onrust verschilt van plek tot plek, ook al is de aanleiding – zoals bij de hierboven genoemde voorbeelden – overal dezelfde.

Weten we voldoende welke dreigingen onze burgers ervaren en welke invloed dit heeft op hun emoties, gedachten en gedrag? Gaan we daarover de dialoog met ze aan? Doen we voldoende aan

de voorkant om maatschappelijke onrust te duiden, bijvoorbeeld door systematisch met sleutelfiguren in gesprek te zijn? En hoe doen we aan vroegsignalering van maatschappelijke onrust in het online domein, binnen de huidige wet- en regelgeving? Hoe gaan we om met desinformatie? Hebben we zicht op de aanjagers van maatschappelijke onrust?

In Midden-Nederland willen we in de verbinding zijn met alle personen en groepen die er toe doen.

De bondgenoten-methodiek, ontwikkeld door politie binnen de eenheid Midden-Nederland en waarmee met name in de gemeente Utrecht veel ervaring is opgedaan, is een beproefde manier om op lokaal niveau in verbinding te komen (en te blijven). Met deze methodiek is er eerder zich op maatschappelijke spanningen en kan escalatie worden voorkomen. In het verlengde hiervan kan voor de regio ook worden gewerkt aan de ontwikkeling van een Draaiboek Vrede, zoals dat in Amsterdam is ontwikkeld en recentelijk door burgemeester Halsema is geactiveerd n.a.v. de gebeurtenissen in het Midden-Oosten².

In 'maatschappelijk rustige' periodes willen we bouwen aan de (ver)binding, zodat we in 'maatschappelijke onrustige' periodes in contact kunnen treden met deze groepen om escalatie van maatschappelijke onrust te voorkomen, te beperken of effectief te bestrijden. Dit draagt bij aan risico-inschatting, ontwikkeling van scenario's en informatiebeelden.

Inclusieve communicatie vanuit een effectieve depolarisatiestrategie speelt bij dit alles een doorslaggevende rol. Hierbij kan o.a. gebruik maken van bestaande handreikingen zoals die van de Expertise-Unit Sociale Stabiliteit (ESS) die is gebaseerd op het denkkader polarisatie van Bart Brandsma.

Opgave 3: Iedere driehoek geprepareerd

We streven naar een gedeeld basisniveau (de 'basis op orde') waarmee we op een effectieve manier met maatschappelijke onrust omgaan. Ons doel is dat alle driehoeksoverleggen in onze regio hieraan voldoen. We delen kennis, organiseren oefeningen en overleggen met lokale veiligheidspartners over rollen en samenwerking.

Toelichting:

Als gezamenlijke overheid zullen we geprepareerd moeten zijn op het moment dat maatschappelijke onrust zich manifesteert (*acute fase*). Niet iedere gemeente heeft ervaring met (grootschalige) openbare ordeverstoringen die voortkomen uit maatschappelijke ongenoegen/onrust.

Dit geldt in het bijzonder voor de online aangejaagde openbare ordeverstoringen, waarbij het gaat om fysieke verstoringen van de openbare orde die online beginnen of online worden versterkt.

Een concrete stap in dit verband is het lopende onderzoek ten behoeve van de ontwikkeling van een zogenaamde 'Fenomeenkaart' om het fenomeen van online aangejaagde ordeverstoringen zo volledig mogelijk in kaart te brengen en betrouwbaar te documenteren, ten einde het handelingsperspectief van bestuurders en professionals te verrijken³.

Bij de ontwikkeling van deze Fenomeenkaart sluiten we aan bij enkele landelijke trajecten, in het bijzonder de ontwikkeling van een barrièremodel en afwegingskader.⁴ Het gezamenlijk streven is dat eind van dit jaar deze producten in samenhang worden opgeleverd.

² Draaiboek Vrede is een instrument dat ingezet wordt als gebeurtenissen, incidenten of (lokale, nationale of internationale) ontwikkelingen leiden tot onrust of maatschappelijke spanningen of crisis.

Draaiboek Vrede wordt ingezet om de emoties te temperen en escalatie tegen te gaan.

³ Subsidie via ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV), uitgevoerd namens Bureau RVS door EMMA en LEV.

⁴ Subsidie vanuit project online content moderatie van het ministerie van JenV, uitgevoerd door CCV. Het barrièremodel creëert overzicht van welke interventies er opgeworpen kunnen worden om de excessen van online aangejaagde openbare ordeverstoringen te voorkomen. Het overzicht is opgebouwd aan de hand van de vaste onderdelen die gehanteerd worden bij alle barrièremodellen (barrières, gelegenheden, signalen, partners) en de verschillende fases waar het fenomeen doorheen gaat zijn geformuleerd aan de hand van gesprekken met professionals.

Bij dit alles is extra aandacht nodig voor het handelingsperspectief van burgemeesters die belast zijn met de handhaving van de openbare orde. Daarbij is het van belang dat het handelingsperspectief breed wordt opgevat, met aandacht voor de balans tussen de verschillende rollen van de burgemeester en de afbakening tussen het bestuurs- en strafrecht.

Ook het optreden bij grootschalige openbare manifestaties verdient aandacht. Bij het optreden tijdens grote demonstraties die dreigen te escaleren, kunnen zich dilemma's voordoen tussen het belang om verdere escalatie te voorkomen en anderzijds het aanhouden van personen die strafbare feiten plegen. Kunnen we in dit verband toewerken naar gemeenschappelijke beleidsuitgangspunten en tolerantiegrenzen?

De focus moet (ook) liggen op de 'koude fase' waarin we preventief actief moeten zijn in onze samenleving en waarin we iedere gemeente prepareren om gereed te zijn voor het moment dat er een openbare ordeverstoring vanuit ongenoegen/onrust zich voordoet. Grote (meer ervaren) gemeente(n) kunnen/willen kleinere gemeenten hierbij helpen/ondersteunen. Ook de drie Veiligheidsregio's kunnen hierbij een rol vervullen.

Opgave 4: Hulp aan minder ervaren gemeenten in de 'warme' fase

Niet in iedere gemeente is periodiek een incident behorende tot deze problematiek. Lokale kennis en ervaring is hierdoor veelal niet aanwezig. OM, politie en gemeenten met (veel) ervaring zijn bereid om andere gemeenten in nabijheid op lokaal niveau te ondersteunen/helpen.

Toelichting:

Zijn de dilemma's tussen strafrecht en bestuursrecht/openbare orde inzichtelijk? Welke standaard dilemma's kunnen we definiëren? Binnen de opgave maatschappelijke onrust wordt actie gevraagd van de veiligheidspartners zodra maatschappelijke onrust aanwakkert en dreigt te escaleren. Op dat moment zijn er verschillende zaken te regelen. Ben je in staat om snel beeld te krijgen van de situatie? Is de driehoek in positie? Is goed en snel advies aanwezig ten behoeve van besluitvorming? Zijn de bevoegdheden inzichtelijk en is kennis daarover snel beschikbaar? In de warme fase zijn OM, politie en grote gemeente(n) bereid om bij andere gemeenten te komen ondersteunen. De kennis en ervaring die daar aanwezig is komt dan in nabijheid de driehoek adviseren/helpen.

Opgave 5: Maken overzicht kwetsbare locaties en kwetsbare personen.

We maken een overzicht van locaties en personen (met een verhoogd risico) waartegen maatschappelijk ongenoegen zich kan manifesteren. Dit overzicht kan in de proactie-, preventie- en preparatiefase worden gebruikt om een gerichte aanpak op te formuleren.

Toelichting:

Maatschappelijke onrust manifesteert zich zelden op onverwachte plekken. Openbare-ordeverstoringen die hieruit voortvloeien evenmin. Er is altijd sprake van een stapeling van risicofactoren. Naast locaties waar de onrust zich manifesteert kan maatschappelijke onrust zich ook uiten tegen personen. Weten we op dit moment wie (potentieel) deze personen zijn / welke

Het afwegingskader is een online beslisboom die de gebruiker (gemeente) aan de hand meeneemt en helpt goede keuzes te maken indien er onrust is in de gemeente. Het afwegingskader geeft dus handelingsperspectief en biedt dus meer context en uitleg bij de keuzes die moeten worden gemaakt. Het afwegingskader is een nadere uitwerking van het barrièremodel.

locaties dit zijn? Staan we hiermee in verbinding in de 'koude' fase, zodat we in de 'warme' fase adequaat kunnen handelen? Ook hier geldt: meer vooraf risico's inschatten, meer werken aan mogelijke scenario's (scenario-denken).

Opgave 6: Stakeholders actief, in verbinding en samenwerking.

Op regionaal en lokaal niveau is samenwerking nodig. We moeten actief aan de slag met de stakeholders die een gemeenschappelijk belang hebben of invloed hebben gezien vanuit de problematiek.

Toelichting:

In relatie tot het thema maatschappelijke onrust zijn er gedurende de brainstormsessies diverse stakeholders benoemd, waarbij de volgende categorieën kunnen worden onderscheiden: diverse overheidsinstanties, politieke partijen, maatschappelijke organisaties, belangengroepen, de 'gewone' burger, ondernemers, de media, etc. Zij kunnen uiteenlopende rollen vervullen in verschillende stadia van maatschappelijke onrust, bijvoorbeeld het verzamelen en duiden van sentimenten, als spreekbuis naar de achterban van een bepaalde doelgroep, bij het voorkomen van escalatie, etc..

Dit kan per onderwerp en werkgebied er anders uitzien. Een up-to-date stakeholderoverzicht op lokaal/regionaal niveau is nodig, inclusief een plan hoe we deze stakeholders betrekken tijdens alle fases van maatschappelijke onrust; de voorfase (proactie, preventie en preparatie), de acute fase (respons en repressie) en de nafase (herstel, nazorg).

In bijlage 1 zijn de onderlinge relaties tussen de schakels van de veiligheidsketen en de opgaven gevisualiseerd. Bij de verdere uitwerking van het programmaplan zal dit overzicht nog verder worden aangevuld.

Overkoepelende aandachtspunten

In relatie tot de geïdentificeerde opgaven binnen het thema maatschappelijke onrust zijn er enkele overkoepelende aandachtspunten:

1. Digitale dimensie van maatschappelijke onrust:

Sociale media vormen een belangrijk kanaal bij het uiten van ongenoegen doordat ze mensen de gelegenheid bieden hun mening te ventileren en zich te organiseren. Daarnaast kan hetgeen zich online afspeelt een katalyserende werking hebben op maatschappelijke onrust. Tegenstellingen kunnen worden verscherpt en fysieke ongeregelheden kunnen worden aangejaagd. Ook complottheorieën kunnen breed worden verspreid.

De digitale dimensie vraagt om bewustwording bij betrokken partijen. Daarnaast is er behoefte aan innovatieve interventies, met name voor online preventie, en aan heldere juridische kaders. Een concrete stap in dit verband is het al eerder genoemde lopende onderzoek naar het fenomeen van online aangejaagde ordeverstoringen en de aansluiting bij enkele landelijke initiatieven.

2. Borgen van regionale samenwerking radicalisering en extremisme:

Het thema 'Radicalisering en extremisme' kan raakvlakken hebben met maatschappelijke onrust. Zo hebben we in Nederland te maken met een dreiging die uitgaat van het anti-institutioneel extremisme. Hoewel de geweldsdreiging op korte termijn beperkt is, kan deze vorm van extremisme op de langere termijn de democratische rechtsorde ondermijnen. Een ander voorbeeld betreft de ontlukende soevereinenbeweging, die zich afkeert van onze maatschappij en de regels van de democratische rechtstaat niet erkent. **Echter, niet elke maatschappelijke onrust komt voort uit een extremistisch wereldbeeld en onvrede met de maatschappij staat niet gelijk aan de intentie om de democratie te schaden. Het is van belang om doorlopend oog te houden op de verschillen.**

Door casusoverleggen in stand te houden en te bestendigen bestaat er een plek voor informatie-uitwisseling en signalen. Hulp bij de zoektocht naar heldere afspraken voor wat betreft de governance en meegroeien met nieuwe wetgeving voor informatiedeling helpt partijen om te blijven samenwerken op casusniveau, om te behouden wat de afgelopen jaren is opgebouwd in Midden-Nederland. Een belangrijke rol is weggelegd voor de Zorg- en Veiligheidshuizen. Eén van de ontwikkellijnen in de landelijke meerjarenagenda voor de Zorg- en Veiligheidshuizen (2021-2024) richt zich op personen met een (hoog) veiligheidsrisico. In relatie tot deze ontwikkellijn is het volgende doel gesteld: "De ZVH borgen de bestaande, zorgvuldig opgebouwde infrastructuur gericht op de uitvoering van een persoonsgerichte aanpak op radicalisering en (nieuwe vormen van) extremisme in hun werkzaamheden. Deze aanpak wordt waar nodig verder doorontwikkeld."

Volgende stap: bepalen van de focus en wijze van samenwerken

Wat gaan we nu als eerste doen in Midden-Nederland? Waar liggen de prioriteiten? Wat gaat de bestuurlijke werkgroep opleveren? In het samenwerkingsverband zullen we echt nog concreter moeten maken welke doelen we willen bereiken gezien vanuit de strategische ambities van onze Regionale Veiligheidsstrategie 2023-2026. Welke focus (waar zijn we van?) is er en via welke structuur (hoe gaan we samenwerken)? En hoe maken we onze inspanningen bestendig? Waar en hoe organiseren we uitvoeringskracht?

Uitgangspunt hierbij is dat de lokale situatie leidend is. Regionaal zorgen we voor verbinding en ondersteuning. In de aanpak van maatschappelijke onrust bundelen we de krachten waarbij de regionale samenwerking zorgt voor het organiseren van meer slagkracht en kennis. Juist omdat het thema hier ook om vraagt en ontwikkelkracht en gezamenlijk optrekken noodzakelijk zijn.

We kunnen echter niet alles tegelijkertijd doen, we zullen dus moeten prioriteren, kiezen, plannen en bedenken hoe we de samenwerking optimaal gaan vormgeven gezien de uitdagingen en ambities die er zijn. We kunnen hierbij aansluiten bij actuele vraagstukken, omdat daar de energie zich concentreert en de urgentie wordt ervaren.

Bijlage 1: Relatie met opgaven

Fase	Voorfase			Acute fase	Nafase
Schakel / Opgave	Proactie	Preventie	Preparatie	Respons-repressie	Herstel-nazorg
Opgave 1: Informatievoorziening driehoek op orde. In alle fases is de kwaliteit van informatie van cruciaal belang voor een effectief overheidsoptreden. We gaan aan de slag – in aansluiting op initiatieven vanuit de Rijksoverheid – om de informatievoorziening ten behoeve van het functioneren van alle driehoekspartners te verbeteren.	- Regionale trend- en fenomeenanalyses - Verbeteren regionale en lokale duiding van landelijke trends	- Verstevigen invulling gezag op werkzaamheden TOOI - Versterken Informatiepositie m.b.t. netwerken	Organiseren kennissessies over juridische mogelijkheden voor de verwijdering van online uitingen.		
Opgave 2: In verbinding komen en blijven (preventief actief) We willen als gezamenlijke overheid weten wat er speelt in onze buurten en wijken, alsmede in het online domein. We gaan de dialoog aan met onze bewoners en we willen in verbinding zijn met de personen (en organisaties) die maatschappelijk ongenoegen ervaren.	- Versterken voelsprietten in de haarvaten van wijken - Bondgenoten-methodiek				
Opgave 3: Iedere driehoek geprepareerd We streven naar een gedeeld basisniveau (de 'basis op orde') waarmee we op een effectieve manier met maatschappelijke onrust omgaan. Ons doel is dat alle driehoeksoverleggen in onze regio hieraan voldoen. We delen kennis, organiseren oefeningen en overleggen met lokale veiligheidspartners over rollen en samenwerking.			- Organisatie kennissessies en ontwikkeling handreikingen over o.a.: Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden BM, demonstratierecht, (spoed)advisering driehoek, grootschalige openbare ordeverstoring, etc. - Ontwikkeling gedeelde beleidsuitgangspunten en tolerantiegrenzen - Format Beleidslijnen en lijnen van optreden voor meest voorstelbare vormen van maatschappelijke onrust - Standaard (escalatie)scenario's - Instrumentenkoffer - Gebruik van fenomeenkaart/barrièremodel als handelingsperspectief		
Opgave 4: Hulp aan minder ervaren gemeenten in de 'warme' fase Niet in iedere gemeente is periodiek een incident behorende tot deze problematiek. Lokale kennis en ervaring is hierdoor veelal niet aanwezig. OM, politie en gemeenten met (veel) ervaring zijn bereid om andere gemeenten in nabijheid op lokaal niveau te ondersteunen/helpen.				(Senior) adviseurs openbare orde vanuit middelgrote gemeenten die inzetbaar zijn waar nodig	
Opgave 5: Maken overzicht kwetsbare personen en kwetsbare locaties We maken een overzicht van locaties en personen (met een verhoogd risico) waartegen maatschappelijk ongenoegen zich kan manifesteren. Dit overzicht kan in de proactie-, preventie- en preparatiefase worden gebruikt om een gerichte aanpak op te formuleren.	- In verbinding staan/contact houden met kwetsbare personen en kwetsbare locaties - Risicoanalyses (scenario-denken)				
Opgave 6: Stakeholders actief, in verbinding en samenwerking. Op regionaal en lokaal niveau is samenwerking nodig. We moeten actief aan de slag met de stakeholders die een gemeenschappelijk belang hebben of invloed hebben gezien vanuit de problematiek.	Up-to-date stakeholderoverzicht op lokaal/regionaal niveau				